

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

3 Nisan 2024

Kıymetli Kardeşim ve Meslektaşım,

Yine bir Ramazan ayına daha kavuştuk. Rabbimize hamd'ü senalar olsun.

Bu vesileyle hem mübarek Ramazanınızı tebrik etmek hem de mesleğimiz ve inancımız arasında köprüler kurmayı amaçlayan Ramazan mektuplarının bu üçüncüsünü nazik dikkatinize sunmak istiyorum.

Bildiğiniz gibi rekabet hukuku esas olarak serbest ve ancak adil bir piyasayı öngörür. Öyle ki adil rekabet, serbest piyasa ekonomisinin olmazsa olmazdır. Çünkü düzen ve kurallılık getirir.

Benzer şekilde adalet, İslam dininin de merkezi kavramlarından biridir. Adalet, Kur'an-ı Kerim ve hadislerde "düzen, denge, denklik, eşitlik, gerçeğe uygun hüküm verme, doğru yolu izleme, takvâya yönelme, dürüstlük, tarafsızlık" gibi mânalarda kullanılmıştır.

Şu ayette bunun yansımasını görebiliriz:

*"Biz peygamberlerimizi apaçık delillerle gönderdik ve insanların adâleti ayakta tutmaları için beraberlerinde de **kitabı** ve **teraziyi** indirdik. Bir de kendisinde büyük bir kuvvet ve insanlara birçok fayda bulunan **demiri** indirdik. Allah, bütün bunları, görmedikleri halde kendisine ve peygamberlerine yardım edenleri ortaya çıkarmak için size verdi. Şüphesiz Allah çok kuvvetlidir, karşı gelinemez bir kudrete sahiptir."*¹

Demircilik başta olmak üzere madencilik faaliyetlerinin insanlığın medeniyeti inşa etmesindeki rolü bilinmektedir. Nitekim yukarıdaki ayette, eski çağlardan beri en çok kullanılan ve işlenen madenlerden olan demirin insanlığa kuvvet ve pek çok faydalar getirdiği vurgulanmakla, günümüzde de modern medeniyetin temelinde yer alan sinai faaliyetlere ve teknolojiye bir atıf olduğu düşünülebilir. Ancak daha da ilginç olan ise kuvvet ve fayda kaynağı olarak zikredilen **demir** ile adaletin tesisi için gerekli olduğu ifade edilen **kitap** ve **terazinin** de aynı ayet içinde geçmesidir. Böylece, burada insanlığa verilen kuvvetin bazı mekanizmalar eliyle

¹ Hadid Sûresi 25.Ayet

dengelenmesi ve denetlenmesinin de bir gereklilik olduğu ifade edilmiş olmaktadır ki, bu da ayette “*adalet*” olarak tanımlanmaktadır.

Yine şu ayette de alışverişin temelinde adalet ve dürüstlüğü konulduğunu görüyoruz.

“Öyleyse tartıklarınızı adâletle dosdoğru tartın ve hiçbir zaman ölçüyü eksik tutmayın!”²

Aynı anlamı güçlendiren bir başka ayette de,

“Ölçüde ve tartıda hile yapanların vay hâline! Onlar insanlardan (bir şey) ölçüp aldıkları zaman, tam ölçerler. Fakat kendileri onlara bir şey ölçüp, yahut tartıp verdikleri zaman eksik ölçüp tartarlar.”³

denilmektedir.

Aşağıdaki ayette ise adaletin ve düzenin bozulduğu durumlarda kamu otoritesine nasıl bir görev yüklendiği tarif edilmektedir:

“Mü’minlerden iki grup birbiriyle çarpışacak olursa, derhal müdâhale ederek aralarını düzeltin. Buna rağmen biri ötekine saldırırsa, saldırıda bulunan taraf Allah’ın hükmüne boyun eğinceye kadar onlarla savaşın. Eğer boyun eğerlerse, o iki grubun arasını adâletle düzeltin ve herkese hakkını verin. Adâleti uygulamada da dâimâ titiz davranın. Çünkü Allah, hak ve adâlet hususunda titiz olanları sever.”⁴

Alimler bu ayetin, isyankâr gruplar ile meşru devlet güçleri arasındaki savaştan değil, halkın kendi içindeki anlaşmazlık ve kavgaları kastettiğini ifade etmekte, kamu otoritesinin adalet ve hakkaniyet ölçüleri içinde tarafları anlaşdırma, aralarını bulma ve gerekirse güce başvurarak haksızlığı önleme ve ortaya çıkan zararların tazminini sağlama yükümlülüğü olduğundan bahsetmektedir. Rekabet hukuku bakış açısından ise, ayette bahsedilen iki grup arasındaki çarpışmayı, bazı teşebbüslerin maruz kaldığı rekabet karşıtı davranışlar sonucu rekabetin yıkıcı ve adil olmayan bir düzleme çekilmesi olarak görebiliriz. Nitekim ayette saldırgan tavır olumsuzlanmakta, otoritenin araya girerek müdahale etmesi ve haksızlığı gidermesi emredilmektedir.

Aynı anlayışın bir sonucu aşağıdaki ayette ise,

“Ey iman edenler! Kendinizin veya anne babanızın ve akrabanızın aleyhine bile olsa adaleti ayakta tutun....”⁵

denilerek, adaletin her şart altında tavizsiz bir şekilde uygulanması emredilmiştir.

Ayetlerin de ortaya koyduğu şekilde kamu otoritesine adaletin tesis edilmesi noktasında ağır bir sorumluluk ve ödev yüklenmiştir.

Nitekim, bu vahyî zeminden kaynaklanan adaletin/adil ticaret anlayışının somut plandaki uygulamasının erken İslam döneminde MEDİNE PAZARI’nda ortaya çıktığını görüyoruz. Hicret

---

² Rahmân Sûresi 9. Ayet

³ Mutaffifin Sûresi 1-2-3 Ayetler

⁴ Hucurât Sûresi 9. Ayet

⁵ Nisâ Sûresi 135. Ayet

sonrasında kurulan ve İslam ahkâmının geçerli olacağı bu pazarda Hz. Peygamber alışverişin ve ticari pratiklerin adalet ve dürüstlük ilkeleri çerçevesinde yürütülmesini sağlamak adına bazı ilke ve kurallar getirmişti. Aynı zamanda bu kuralların ahlâki bir zeminde işleyebilmesi adına da, bugünkü rekabet otoritelerinin görevlerini de içerecek şekilde bir piyasa denetim ve gözetim müessesesi olan Hisbe teşkilatı kurulmuştu. Bu teşkilat gerektiğinde yaptırımlar uygulayarak adaletin bilfiil tesis edilmesi için çalışmıştı.

Hz. Peygamber'in Medine'de kurduğu bu pazar bir model olarak, çağlar boyu sürececek İslam iktisâdının temel alındığı bir laboratuvar görevi yapmış ve günümüze de rekabet hukuku açısından önemli veriler sağlamıştır. Nitekim, Medine Pazarı uygulaması kendi döneminde; doğru, dürüst ve ahlâklı ticaretin çerçevesini çizmekle günümüz rekabet kurallarının tarihsel köklerine işaret etmiş olmaktadır. Bu bakımdan rekabet kuralları, iş ahlâkının ve âdil ticaretin evrensel ve zamansız ilkelerinin en rafine şekliyle günümüzde ortaya çıkmış hâlidir demek yanlış olmayacaktır.

Sonuç olarak, vahiyden ilham alan tarihsel tecrübenin de gösterdiği şekilde, rekabet otoriteleri olarak görevimiz, âdil bir piyasa düzenini, tüm paydaşlar için, âdilane bir şekilde tesis etmektir denilebilir.

Kıymetli kardeşim,

Mektubumun, aynı zamanda bir muhasebe ve tefekkür ayı olan Ramazan'ın ruhuyla uyumlu olarak bizleri mesleğimiz ve inancımız hakkında daha da derinlemesine düşünmeye teşvik etmesini umuyor, bu vesileyle yaklaşan Ramazan Bayramınızı şimdiden tebrik ediyorum.

Selam ve Muhabbetle,

Birol Küle

Başkan

Rekabet Kurumu